

PRZYSZŁY (1165) *part praet act*

sg m N przyszył (35). ◇ G przyszył(ego) (185), przyszył(ego) (1) *HistAl*; -ého (32), -ego (2) *BiałKat*, *KochMarsz*, -(e)go (151). ◇ D przyszył(emu) (14); -ému (1) *KochFrag*, -emu (1) *KochPs*, -(e)mu (12). ◇ A przyszył (116), przyszył(e)go (2). ◇ I przyszył(ym) (90), przyszył(e)m (14); -(e)m *PatKaz II*, *ComCrac* (3), *RejKup*, *ModrzBaz* (2); -ym : -(e)m *ConPiotr* (1:2), *Diar* (1:3), *UstPraw* (4:2). ◇ f N przyszył(a) (2). ◇ G przyszył(iej) (56), przyszył(iej) *OpecŻyw* (3), przyszył(iej) (1) *MurzNT*; -ěj (10), -(e)j (46). ◇ D przyszył(iej) (4); -ěj (1), -(e)j (3). ◇ A przyszył(ą) (46). ◇ I przyszył(ą) (4). ◇ L przyszył(iej) (24), przyszył(iej) *OpecŻyw* (3); -ěj (1), -(e)j (23). ◇ n N przyszył(e) (2). ◇ G przyszył(ego) (44); -ého (12), -ego (1) *MurzNT*, -(e)go (31). ◇ D przyszył(e)mu (5), przyszył(emu) (1) *MurzNT*. ◇ A przyszył(é) (30); -é (13), -(e) (17). ◇ I przyszył(ym) (3). ◇ L przyszył(ym) (15). ◇ pl N m pers przyszli (2). *subst* przyszył(é) (19); -é (2), -(e) (17). ◇ G przyszłych (118). ◇ D przyszył(ym) (15), przyszył(e)m (1) *TarDuch*. ◇ A *subst* przyszył(é) (227); -é (47), -e (1), -(e) (179); -é : -e *OpecŻyw* (4:1). ◇ I f przyszył(emi) (10); -émi (4), -(e)mi (6). n przyszył(e)mi (1). ◇ L przyszłych (55).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.; też s.v. przyjść.

I. W funkcji part fut (1156) :

1. Który przyjdzie, tj. będzie, nastąpi, zdarzy się, zaistnieje; *futurus HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, JanPrzyw, Cn; venturus HistAl, PolAnt, Vulg, JanStat, Cn* (1140) :

A. W przyszłości nieokreślonej: kiedyś, nie wiadomo kiedy (851) :

a. O wydarzeniach; *adventurus HistAl; affuturus PolAnt; eventurus Calep* (628) : Vbacz s tego iako przedtym Piotra [Jezus] wyłoko wielbił/ a po małym czałie/ fłatane^m go nazwał/ dla tego iijz odrádzál milofciá fwiétfką/ mękę iego przyfłłá. *OpecŻyw* [57], 22v, 26, [57], 86, 102, 106v; *OpecŻywList* C2v; *HistJóz* B2; Boże ktoris nam tę radoscz sprawił/ Zes nas prziszyłych trudności pozbawił: Zachoway we zdrowiu nasze pany *KlerPow* [7]; Ięzu ktorys fłatfzliwą opufciałofć/ y przyfłze antychryfta przeładowanie opowiedział. f(miłuj) fie nad <nami>. *TarDuch* B7v; *FalZioł* II 9a; *WróbŻołt* B7v; Abowiem z káždéy ftrony gdzieś fie kolwiek obezrzał zewfłech ftron mie ogárnęły węzły fmiertelne/ á nic infłego blifłego przed fobą niewidzę iedno grob á wielkie przyfłle wciłki fwoie. *RejPs* 170v, 198v; *RejRozpr* K2v; Plęmieniá żmijów któfz wám wfkázál abyście przed gniewem przyfłłym vciekli? *MurzNT Luc* 3/7, k. 178v *marg*; *KromRozm II* e3v; W Tym Pfalmie ięft modlitwá ku Pánu Bogu dułze fkrufzoney/ ktora ná fię czuie przyfłzłą frogość rozgniewánie Páńfkiego/ zá fprołne złości fwoie. *LubPs* B4v, V3; *KrowObr* 162, 163; A ze fłá miedzy nimi tám znaydzyełf iednego/ Aby fie wżdy przełtrzezał vpadku przyfłzłego. *RejWiz* 171, 83, 141, 174v; Co iuż przeminęło/ wiem: ále coby miáło być przyfłłego: nie wiem. *Leop 4.Esdr* 4/46; Biłkup ma pilen náuki być náprzećiwko przyfłłym nieprzełpiecznościam/ y fám dla fiebie/ y dla poddánych/ by niebyli zwiedzeni. *Leop 2.Tim* 4 *arg*, *Gen* 41/27, *Ier* 16 *arg*, 1.*Thess* 1/10; Pan iákoby fpracowany od vporne⁸⁰ zuchwálftwá ludzkie⁸⁰ po^młtę przyfłzłą oznáymuie. *BibRadz* I 4a *marg*; O ktorym zbáwieniu dowiedowáli fię y bádali Prorocy/ ktorzy o przyfłzey ná nas łáłce prorokowali. *BibRadz* 1.*Petr* 1/10, I 5d *marg*, *Ez* 10 *arg*, 2.*Mach* 15/8, II 29c *marg*, 1.*Thess* 1/10, II 130c *marg*; Byli też niektorzy co ie s tego [*Gigantów z rozpusty*] wyłtrzegáli y przyfłze plagi powiedáli *BielKron* 5, 5, 93v, 137v, 307v; Ostenta, Znáki nieyákie co przifłzłego známienuyące. *Mącz* 445c; Multum potest provisio animi et praeparatio

ad minuendum dolore, Wiele waży przeyzrzenie á przigotowanie ku vlzeniu prisłego [!] smutku y záłości. *Mącz* 495b, 213a, 373b, [407]a, 429a, 459a [2 r.]; *OrzQuin* Y2v, Z3, Z4, Aa; á prawie we wżyftkim thym ołmnaftym kápítulum o tym [*Duch Św.*] fie zábawić raczył/ áby wyprawił doftátecznie vpad á zginienie przyźle tey beftiey á tego nędznego Bábilonu. *RejAp* 147, 109, 122, 137v, 188; ktora [*polska swoboda*] była ze zdrowiem Rzeczypołpolitey/ iáko dzisieyfe nowe łtroie/ łą łwietne/ zuchwálftwem rołpuftnym/ ktore ieft ze złym/ á vchoway Boże/ áby nie s przyźłą niewolą Polłką. *GórńDworz* L6v; A ták włzechmogący Pánie/ ráczyłz nam dáć tákíe łercá y tákíe myłli/ [...] ábychmy [...] grzechow fie káiáli/ y od przyźłych fie powłciągáli. *RejPos* 113v; A nie tylko figury ábo podobieńftwá nám o tey przyźley [!] wodzye [*tj. wodzie chrztu*] rozumieć dáwały/ ále y Prorocy iáwnie powiedáli. *RejPos* 153v, B2, 66, 67, 110v, 121 (19); *BiałKat* 353v; *GrzegŚm* 38; A my chociay widzimy ty łtráłzne przygody/ Nic fie tey łrodze przyźley nie łękamy łzkody. *RejZwierc* 249v, 40v, 42v, 88, 155v, [193] (11); *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143³]; *MycPrz* I A2 [2 r.]; *BiałKaz* D4; *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* 257v; ktore⁸⁰ [*Melchizedeka*] Apołtoł ł. wíetłzem y zácnieyłzem kapłanem zowie nizeli bjł Abráham. bo znáczył ofiarę przyźłą y kapłáńftwo nowe⁸⁰ zákonu *SkarŻyw* 284, 102, 262, 270, 481 [2 r.]; niektorzy odłaczáiąc łię od Zborow y náuki Apołtołłkiey/ náuki nowe y Zbory łobie zákládáli: A tym też iuż przyźłego Papietwá fundáment zákládáli. *CzechEp* 357, 28, 153, 175, 201; *WisznTr* 21; Wnet páłterzom zwiáftowano/ od Aniołow powiedżiano/ włzem z Bożego národzenia/ wielkie ludzkie poćiefzenia/ przyźłego zbáwienia. *ArtKanc* C; *KochPropKKoch* 4; *ZawJeft* 46; Węgrowie skarzą łię ze vacuis manibus idą iz nám trzeba naprzyszłe potrzeby łię oględać *ActReg* 64; Omen – Wíełczba opríłłłm łzczefcia [!] albo niełzczefczu. *Calep* [729]a, 444b; *GórńTroas* 7; *GrabowSet* H2v; *OrzJan* 15; day nam [*Panie*] to/ áby my [...] byłłmy od przyźłych niebełpieczeńftw/ y od wiekułftey łmierć wyłwobodzeni. *LatHar* 483, 497; Ale łmierć krolowála od Adámá áż do Moyzełzá: też y nád tymi ktorzy nie zgrzełzyli ná podobieńftwo przełtępłtwá Adámowego/ ktory ieft kłztałtem onego przyźłego. *WujNT Rom* 5/14; O ktorým zbáwieniu wywiádovali łię y bádáli Prorocy/ ktorzy o przyźley ná was łáłce prorokowáli *WujNT 1.Petr* 1/10, *Matth* 3/7, s. 109, 175, *Luc* 3/7, s. 369 (10); Boiażń o przyźley łmierć/ vmyłł człowieczy koniecznie zátrwożyć mułł *WysKaz* 46; DŁa zábieżenia przyźłym fáłłzóm chcemy y łkázuiemy/ áby Píłárze Ziemłcy wżyftki łífty łádów Ziemłkich łwémi rękami podpílowáli. *SarnStat* 766, 334, 411, 943, 986; Napráwá łpráwiedliwółci/ vpadku przyźłego náprawá. *PowodPr* 66 marg, 51, 72; Wielki znák przyźle⁸⁰ żywotá w młodych/ iz będą dobremi/ gdy do kołłiołá y nabożeńftwá y boiażńi Bożey łkłonnymi łię pokázuią *SkarKaz* 42a, 610a, Ooooo; *PaxLiz* B3; ná przyźle woyny y niepokoie oká nie mácie. *SkarKazSej* 666b; Czuy o łobie/ zábiegay przyźłemu błędowi. *KlonWor* 63, 1.

W połączeniach szeregowych (19): *TarDuch* E2; Słýłzelíłmy iz twoy vmyłł mądrołcią kwitnie y iáłnieie/ iz przełłle rzeczy pámiętáłz/ ninieyłfe zrzádzáłz/ máiąc znáiomóć o przyźłych *HistAl* H2v, F5; W tym zakonye áłbo píłmye łwyétym łą [...] obyáwyenya/ ták przyźłych yáko przełłłych y potocznych rzeczy *KromRozm II* i4v, b2, pv; *OrzRozm* Q2v; *BiałKat* 156; A ocżże fie thu łtáteczyń á łtháły trwożyć ma? á czegoż fie łękáć ma? gdy łobie vważy przełłle/ przyźle/ y teráznieyłfe rzeczy. *RejZwierc* 88, 138v; RÁcz nas Pánie od włzego złego/ przeminéłego/ ninieyłzego/ y przełłłłego [!] wyłwobodzić *LatHar* 101, 6, 118, 200 [2 r.], 489, 662; *WujNT ktv* [2 r.].

W przeciwstawieniach: »przyszły ... przeszły (16), terażniejszy (4), będący [= *obecny*] (3), niniejszy (3), przytomny« (27): *KromRozm II* t4; *KromRozm III* B7; Krezus mało dzyerzał o iego [*Solona*] rozumie/ gdyż przyźle rzeczy więcey przekładał niż ninieyfe. *BielKron* 112; Bo thák vczá Mędrcey/ iż to poćiwemu przyłtoi przeźlemi fie rzeczami ćwiczyc/ á przyźle ná pilney pieczy miewác. *RejZwierc* 154; *WujJud* 223; ále to częta w ięzyku świętjm (iż rzecz przjżlą wypifuie przez przeźlą/ á przeźle przez przyźle *BudBib I* 296c *marg*, 4.*Esdr* 7/16; Abowiem ty wżyłtki świádectwá nic fie nie ściągáią do terážnieyfez niewoley ich/ áni do przyźłego iákiego wedle ciááká zgromádzienia/ do ziemie oney *CzechRozm* 117; iż nie mowił Prorok o rzeczy nápotym przyźley/ ále o iuż będącey *CzechRozm* 135v, 117v, 126v, 133 [2 r.], 133v [2 r.], 135; *SkarŻyw* 166; *KochTr* 25; Záczywszy y niełmiertelność dułze práwie záğáłłá/ ieflibyłmy áni przeźłych rzeczy wpámieći rozmyłłáli/ áni przyźłych zdrowá poráda/ y od łtárfżych wziętym przykłádem vprzedzáli. *StryjKron* A; Rácż nas [*Panie*] z przeźłych grzechow vzdrowić/ á od przyźłych racż nas obronić *ArtKanc* Mv; Przeto nie o terážnieyfezby fortunie wáłzey rádzyc trzebá/ ále o przyźley/ która przyidzie z niedoštátkiem. *GórnRozm* I4v; *ActReg* 116; A ten Státut ma fie ściągáć nietylko ná przyźle rzeczy/ ále téż ná przeźle. *SarnStat* 398, 369, 382, 714; [Odpowiedział ku mnie/ y rzekł mi: Co iefł przytomnego/ to przythomnym/ á co przyłłego/ będącym [*tj. przyszłym*]. *Leop* 4.*Esdr* 8/46 (*Linde*)].

W charakterystycznych połączeniach: przyszła(-y, -e) biada, błąd (2), błogosławieństwo (2), boj, boleść (2), chwała (5), cud, dobra, dziwy, fortuna, głód (3), gniew (11), grzech(y) (4), kazanie, klęska, kłopot(y) (2), krew (rozlanie krwi) (2), krolestwa, łaska (3), męka (9), myśl(i) (2), nędza, niebeśpieczeństwo (nieprześpieczeństwo, nieprześpieczność) (3), niefortuny, nieszczęście (4), niewola (2), odkupienie, ofiara (2), okrutność, papiestwo, plaga (3), pobudki, pociecha, pogoda, pomsta, potrzeby (4), pożytki, przeniesienie zapisow, przepuszczenie, prześladowanie, przyprawki, radości, ratunk, rozproszenie, rzeczy złe, skażenie, sława, smutek, sprawy ([czyje]) (6), srogość (4), stan, statut, strach(y) (4), szczęście (3), szkoda (4), śmierć (5), świat (koniec, odnowienie świata) (9), trudności (2), trwoga, tryumf, uciski, uczynki (zły uczynek) (2), upadek (20), wcielenie, więzienie, woda [= chrzest], wojna, wybawienie, zabicie [czyje], zaburzki, zamianki, zamieszki, zamutki, zasługi (2), zbawienie, zbytek, zginienie [czyje], zgorszenie (2), złe [= zło], zmartwychwstanie, zmiłowanie, zwycięstwo (2), żalność, żupy, żywot (2).

Wyrażenia: »blisko przyszły« (1): który [*obiecany Mesjasz*] miał wiele ludzi náwroćić/ á vpomináć ie s przeźłych vpadkow ich/ á iuż opowiedáć im blifko przyźle ono záłlubione miłofierdzye Páńkie *RejPos* 295.

»na potym przyszły« [*szyk* 5:1] (6): iż Prorok nie mowi/ o przyźley ná potym rzeczy/ ále o iuż będącey *CzechRozm* 133, 1v, 126v, 133v, 135v; przeto zdáłoby mi fie/ ábychmy zábiegáiąc ná potym przyźłym niebeśpieczeństwom/ [...] o inákłzey á vftáwiczney obronie kráíow Rułkich y Podolłkich rádzili. *VotSzł* C4.

»przyszła(-e) przygoda(-y)« = *futurus casus* *Mącz* [*szyk* 16:2] (18): [*Jezus powiedział do Piotra:*] O pietrze ty to mowiłs patrzątz na łwé żądze/ a niewiełs przygody przyłłe *OpecŻyw* 97v; *RejPs* 44v; *RejKup* 14; Gdyż zdawná łzczęłliwemi tákie názywáią/ Ktorzy z dáleká przyźłych przygod przełtrzegáią. *RejWiz* 173, 72v; *RejZwierz* 44v *marg*; [*król Ludwik do Węgrów:*] Widzę ia káżdego

z was zdrowiem á gárdłem moim łczyt łobie przeciw przyłżłym przygodam czynić/ y mną łobie boiázni łwey wymowkę náydować *BielKron* 306v; *Longe prospicere futuros casus*, Dawno opátrzić przilżłe przigody. *Mącz* 197a; Mądrzy s pilnołcią łtáry zwyczaj máią/ Ił przyłżłych przygod zázwdy przelłtrzegáią. *RejZwierc* 230, 133v, 134, 134v, 141, 262; *BiałKaz* H3; *SkarŻyw* 4; Bo oni [astrologowie] biegi miełáıcow ráchuiąc/ przyłżłe przygody ludzkie wiedzieć chcą *SkarKaz* 518b; *KlonWor* 7.

»przyszłe przypadki« [szyk 7:2] (9): Ale zyemiá nie krzywá łam łobie krzyw kázdy/ Ił ná przyłżłe przypadki nie pámięta zázwdyc *RejWiz* 87; Támże vłlyłzyłz ony łiedm tráł trábiących o onych przyłżłych przypadkach/ iákie wedle czálów á wedle wiekow miály przypadáć *RejAp* BB2; *RejPos* 187; Przyłżłe przypadki y czálly minęłe/ Zázwdy v mądrych w rołpráwách łłynęły. *RejZwierc* [213]v, 5v, 12v, 41; *MycPrz* II A; ktorzy [gwiazdarze] gwiazdom poddawáią wolnołć ludzká/ ábo z gwiazd chcą opowiedáć ludziom przyłżłe ich przypadki/ łzczęłcie ábo niełzczęłcie. *WujNT* 8.

»przyszłe rzeczy« = *zwykle: przyszłość; futura HistAl, PolAnt, Vulg, Mącz, JanStat; supervenientia PolAnt; aventura HistAl; res futurae Modrz; futuri eventus JanStat* [szyk 71:59] (130): Nie kóždemuć tego Bog dáł/ Aby rzeczy przyłżłe wiedział. *BierEz* S4; *OpecŻyw* 94, 180; *HistJóz* E3v; Teł ielth pożytheczeń [szmaragd] onym kthorzy łie pieczołuią o przyłżłych rzeczách *FalZioł* IV 38a; *BielŻyw* 12; Czemu myłłáı o rzeczách przyłżłych głowę ná doł zchyláią. *GlabGad* B3; *RejPs* 184; Przyłżłe rzeczy dobrze mieć ná pieczy *RejJóz* K4 *marg*, Fv, K4, L4; *RejKup* ee7; *HistAl* C2v, C6, F5, H2v; *MurzNT* 8v; *KromRozm* II b2, i4v, pv, t4; *KromRozm* III B7; *DiarDop* 112; *LubPs* gg5; Ten go [*Heliasz Solona*] w wiodł do Ráyu/ y mowił z nim wiele o rzeczách przyłżłych *RejWiz* A7v, 129v, 133, 141; Lepłłe ielł dziećię vbogie á mądre/ niłzi Krol łtáry á łzalony/ kthory nieumie opátrzyć łie ná przyłżłe rzeczy [qui iam nescit erudiri]. *Leop Eccle* 4/13, 4.*Esdr* 4/27, 5 *arg*; *RejZwierz* 22v, 127; *BibRadz* I 371b *marg*, *Rom* 8/38, 1.*Cor* 3/22; *OrzRozm* Q2v; Sá [u *Turków*] drudzy ielłczł chłtrzeyłzy co łie zá proroki máią/ [...] zázwdy połłzczą prołżąc Bogá áby rzeczy przyłżłe ludziom tráfiáli *BielKron* 260v, 79v, 112, 244; Copulare cum praesentibus futura, Ninieylłze rzeczy s przilżłłemi złáćzić. *Mącz* 64d, 406b; ielłłize łye náłz Arcybiłkup Gnielłznielłski wczás nieobudži/ á z Krolém náłzym połpołu/ tym złym przyłżłym rzeczám/ poki ielłczłł mołze/ nie zábieży. *OrzQuin* Z2; *LeovPrzep* F3; A włłzákoł cielełnemu ciáłu y rozmyłłom iego dziwno łie to zda myłłic o tych przyłżłych rzeczách. *RejAp* 176v, AA7v; [Apostołowie] nic łie nie rozmyłłáiąć ná żadne przyłżłe rzeczy łwoie/ wnet biełeli zá tym Pánem łwoim. *RejPos* 275, 66, 67v, 244, 327; *BiałKat* 20v, 156; Bo ow chocia y nie s práwá/ ále rádá/ píłmem/ á rołtropnym rzeczy przyłżłych rozwáżeniem łilá poćciwy człowiek mołze ku dobremu Rzeczypołpolitey połłżżyć *RejZwierc* 145; Ale dziełia drugiemu rozłłłczne perfumy/ Pomiełżáią w łłumnym łłbie rozmalte dumy. Ze nie tylko o przyłżłych rzeczách by co wiedział/ Ale ledwe pámięta gdzie z wieczorá łiedział. *RejZwierc* 252, B2v, 41, 76v [2 r.], 79, 85v (24); *BielSpr* 38v; Boł ty [*Panie*] ták łpráwił ty rzeczy ktore przed tym były y ony y ty ktore były po tym y ktore teras łą/ y przyłżłłł rzeczy vmyłłił *BudBib Iudith* 9/4, I 296c *marg* [2 r.], 4.*Esdr* 7/16, *Eccli* 40/2; *CzechRozm* 53, 71, 71v, 126v, 133 [2 r.] (10); *Paprpán* L2; Aleć to ná mądre náleży/ ráđzić o przyłżłych rzeczách: á ná wátpliwe Rzeczypołpolitey czálly przyáćioły łobie iednáć. *ModrzBaz* 89, 26v; Chryłtus [...] łchodząc/ oznaymił vcłzniom łwoim rzeczy włłzytkie

przyślże *SkarJedn* 93; *SkarŻyw* A3v; *KochTr* 25; *StrykKron* A; *WerGość* 222 [2 r.], 225; Sam Bóg wie przyślże rzeczy/ á śmieie łye zniebá/ Kiedy łye człowiek trołcze więcéy niżli trzebá *KochPieś* 10; *GórnRozm* K3v; *ActReg* 61, 96; *LatHar* 593, 662; Gdyż tu Páweł nie o Chrześcijánłkim ále o Zydowłkim obchodzeniu świąt/ [...] y o potráwách y napoiách Zydom zákazáných mowi: ktore były cieniem y figurą przyślżých rzeczy: y przetoż iuż mieyłćá v wierných nie máią. *WujNT* 699, *ktv* [2 r.], *Rom* 8/38, *1.Cor* 3/21[22], *Col* 2/17, *Hebr* 11/20; A cokolwiek ninieyłzym/ y innémi Státutmi iełt vřtáwiono/ y tu wpifano álbo niewpifano/ to ná przyślże przypádlé rzeczy chcemy/ áby było referowano. *SarnStat* 538 [*idem* 938], 369, 382, 398, 453, 538 (10); Przyślże rzeczy przeżieray y mądrze rozważay *CzahTr* C4; *GosłCast* 24; [Przyślże zásię rzeczy niepewné łá/ będą/ ábo nie będą: lecz co przeřłó/ iuż to ná práwie bępiecznym mieyłcu łtoi. *SenekaGórn* 117 (*Linde*)].

Szeregi: »przyszły i (prze)minęły« [*szyk* 1:1] (2): ábowiem nam włáfnie náleży przegłędáć minęłe y przyřłłe rzeczy náłłe *RejPs* 184; *RejZwierc* 153. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»(tak) przyszły (jako) i niniejszy« [*szyk* 1:1] (2): *RejPos* 66; Niebępiecznościam Zup ninieyłżých y przyřłżých: zábieżec wczás trzebá. *SarnStat* 339. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 14 r., w *przeciwstawieniach* 3 r.]

»(a(l)bo, ani, i, jako, tak) przesřły i (a(l)bo, ani, jako (i), tak (i)) przyszły« (12): ktore [*poselstwo*, *tj. Ewangelię*] P. Bog podáie wřzytkim wiernym/ nie dla iákich przyprawek/ zamiánek/ pobudek/ vtzynkow/ álbo záług przeřłłých/ álbo przyřłłých náłżých. *KrowObr* 44, 55v; bo iełřłż łá bogowie tedyć muřzá wiedźieć wřzythko/ ále iż nie wiedzá przeřłłých áni przyřłłých rzeczy á przetoż teř nie łá bogi. *BibRadz* I 371b *marg*; *RejAp* 3v; *CzechRozm* 53; *ActReg* 61, 96; PRzenieřienie zápiřów y kwitów/ [...] wedle zwyczáiu dáwnégo Podláłłkiégo/ ták przeřłłé/ iáko y przyřłłé/ czáły wiecznémi ápprobiemy. *SarnStat* 542 [*idem* 1198], 28, 453, 1198; *KlonWor* 7. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 17 r., w *przeciwstawieniach* 16 r.]

»(ani, bądź, i) terážniejszy i (ani, bądź) przyszły« = *neque instantia, neque futura; sive praesentia, sive futura* *PolAnt*, *Vulg* (5): Choć Páweł/ choć Apollo/ choć Cefás/ choć świáth/ choć żywot/ choć śmierć/ choć terážnieyłze rzeczy/ choć przyřłłé/ wřzytki rzeczy wáłze łá. *BibRadz* *1.Cor* 3/22, *Rom* 8/38; *CzechEp* 22; áni křięřtwa/ áni mocářłtwa/ áni terážnieyłze rzeczy, áni przyřłłé/ áni moc/ áni wyřokość/ áni głębokość/ áni inřze łtworzenie/ nie bęđzie nas mogłó odłáczyć od miłóści Bożey *WujNT* *Rom* 8/38, *1.Cor* 3/21[22]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r., w *przeciwstawieniach* 4 r.]

α. *Który następi wkrótce* (138) : *TarDuch* C; *FalZioł* IV 21d; on teř pirwřzy łen nie iełt dobry, bowiem iełt zniámę przyřłłey choroby *GlabGad* L6; *Rejřóz* G7; duřze błogosłáwioné nie tak łřły prořto donieba [...]. Ale były ná ořobliwem mieřcu/ gđzie się cieřżyły náđźieią przyřłłé⁸⁰ przywiedźieniá do boga *MurzNT* 199; Łzeyřze iełt przewinienie/ gdy kto wiedzác czyię przyřłłá łřzkodę/ bliźniego od niey nie przeřłłreže niedbálořcią řwoią *GroicPorz* mm4; Papieř teakieř Cefarř przeřłłey řimy/ przez řwoie łifty/ ktore piřáli z Bononiey vpewnili křięžetá o przyřłłým Koncilium y pořelłłtwie *BielKron* 211; Chorób przyřłłých znáki *SienLek* S[ss]v, S[ss]4v; A Paris ku przyszłemu boju sie gotowáł *KochMon* 30; A Krol zřzykowáwřzy woýłká Koronne v Lwowá ořtátniego dnia Czerwcá Mieřiąćá ciágnáł prořto do Wołoch/ gđzie się złe znáki przyřłłey poráżki náłżých iáwnie okázowály

StryjKron 672; Ztąd [z obserwacji nieba] wie oracz kiedy ma rolę vpráwować: Ztąd wie kiedy śiać/ albo nowy ład ípráwować. Ztąd pogodę/ y wiátry/ y przyśły décz baczy *KochPhaen* 1, 16; *ActReg* 3v; *ArtKanc* C; *LatHar* 315; AGABVS prorok przyśły głód opowieda. *WujNT* Xxxxx; *SarnStat* 941; Y rzecz potym do Anny [*Dydo*] taką vczyniła/ Do przyśłego małżeńtwa fortel záłożyła. *PudlDydo* A3v, A4v, B2v.

W połączeniach szeregowych (2): Mátká się iego [św. Jana Chrzciciela, tj. św. Elżbieta] Duchem świętym nápełnia/ y iáko prorokini rzeczy niewidome widzi/ tájemne poznawa/ y przyśle [tj. narodzenie Jezusa] przepowiada. *SkarKaz* 576a, 580a.

W charakterystycznych połączeniach: przyszy(-a, -e) bieg (2), boj, bolenie głowy, choroba (3), deszcz (3), głód, gniew, koncylijum, małżeństwo, niepogoda, porażka, stan [czego], suchoty, szkoda, wojna, zaprzeczenie (2).

Wyrażenia: »w rychle przyszy« (2): V ítarich ludzi gdi takowe paznochti będą á palce też zcienczeią znamię ieft fuchot w richle przyśłych á śmierci bliśkiey. *GlabGad* P3v, Cv.

»przyszłe rzeczy« = o przepowiedniach, wróżbach, przeczuciach; *futura* *Miech*, *HistAl*, *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *res futurae* *Mącz*, *Calep*; *fata nascentia* *HistAl*; *ventura* *Vulg* [szyk 75:38] (113): *BierEz* L; *OpecŻyw* 77; *HistJóz* Bv; *Celonites*/ ieft Indijśkiego żółwiu oko, Czarnoksiężniczy kładą gi pod ięzyk/ á thak rzeczy przyśle ludziem przepowiadaią *FalZioł* IV 50d, IV 50d; fą niektorzy czo mienia aby rzeczy przyśle mogły być poznawane po liniach, to ieft, brozdach niektorich na dłoni ręku przyrodzonych y wyrażonych *GlabGad* P, L4v, L7, P; *MiechGlab* 56; *RejPs* 118; *HistAl* A3, A7v, L2, L3; *KromRozm I* C3v; *KromRozm II* gv; Przepátruy przyślę rzeczy á wiáruy się złego *RejWiz* 32, 4, 71, 176; *Leop* 3.Reg 14 arg, *Sap* 19/1, *Is* 41/22; *BibRadz* I 353v [2 r.], *Is* 41/22; *OrzRozm* G2v, Q2v; była w tym mieście bárzo dziwna pánná/ zakonniczká/ imieniem Hildegárdis/ ktora będąc częstokroć w zachwyceniu/ náwykła wiele rzeczy przyśłych opowiadać *BielKron* 284v, 3, 17, 18v, 23, 46 (13); *Portendo*, Známienuyę/ przifśle rzeczy okázuyę á zwłáfzczá yákie niešťczęśliwe. *Mącz* 445d, 20c, 87d, 112a, 163c, 271a (14); *OrzQuin* Z3; *Prot* A4; *LeovPrzep* F3v, G4, I4v; Słyźelichmy też iż wśęzy á wśęzy Ian fwięty to nam powieda/ iż widział tylko známioná á podobieńtwa przyśłych rzeczy/ á nie fámy rzeczy. *RejAp* 131, BB2, 2v, 76v, 120, 128; *Górndworz* Z; Prośzę cie miły pánie byś obiáwił śłudze twemu rzeczy przyśle. *HistRzym* 128, 127v; Prorok Sámuel iuz vmárły/ á potym przez Pithonifę wkrześzony/ Saulowi królowi żydowfkiemu przyśle rzeczy powiádał *BiałKat* 156, 98v, 156, 158v; *GrzegŚm* 59, 62; *RejZwierc* 2, 14, [28³]; *RejPosRozpr* c2, c3; Teráfim były v pogan obrazki z ktorych przyśle rzeczy vgádywali *BudBib* I 465a marg, *Sap* 8/8; *CzechRozm* 42v, 69v, 106v, 127; *SkarJedn* 400; *SkarŻyw* 35, 173, 251 marg, 332, 559, 582, 583; Mówić o przyśłych rzeczách/ mój pánie to fą wśyftko wróżki/ ábowiem Bóg mocen wśyftko iáko chce obrócić *KochWr* 20; *Praescita* – wibáczenie przifślich rzeczy, prorokowanie. *Calep* 839a, 410b, 832a, 838b, 839a, 856b, [994]a, 1103b; *WujNT* 300, *Ioann* 16/13, s. 566, Bbbbbb2v; Niech [...] wybáwiá cie wielzczkowie twoi niebiełcy/ co pátrzą ná gwiazdy/ ráchuią mieśiące/ ábyć przyśle rzeczy opowiedzieli. *SkarKaz* 518b, 119a, 518a, 576a, 580a.

Szeregi: »bliiski a przyszy« (1): że nam Pan náłz pogrośzki iákies iáwne á iáfne ze wśzech ítron okázować raczy/ á pewne á znáczne znáki bliśkiego á przyśłego gniewu fwego. *RejZwierc* 255.

»daleki i przyszły« [szyk 1:1] (2): Wiele iey inych ludzkich myśli dla zbawienney pomocy obiawiał Pan Bog/ y rzeczy przyfzłe y dąlekie/ duchem prorockim wiedziála y powiadała dla potrzeby. *SkarŻyw* 582, 332.

»(i) przyszły i przeszły« (4): [*Przemysł*] przypominał im [*panom radnym*] przyfzłe y przeſzłe rzeczy/ począwłzy aż od Czechá co zá przygody były y fą y iefzcze będą *BielKron* 320v, 131v; Ianus, Bóg tego ymienia Ianus/ który bywa ze dwoyą twarzą málowany/ to yeft/ y naprzod y ná zad/ známionuyąc przes to ſze [!] on y przyfzłych y przesłych rzeczy wyádomość miał *Mącz* 163c; *SkarŻyw* 173. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., w przeciwstawieniu 1 r.*]

»przyszły a przypadły« (1): Albo co też pomoże komu vmieć Aftronomiá/ to ieft/ z biegow niebiefkich przyfzłe á przypádłe rzeczy/ á on y tych co przed oczymá ma nie vmie vzyć áni rozeznąć. *RejZwierc* 14.

»przyszły i tajemny« [szyk 1:1] (2): A nawieťſze zálecenie iey [*Debory*] v ludzi ztąd bjło/ iż iey dał B.P. Duchá Prorockie⁸⁰/ ktorym táiemne y przyfzłe rzeczj widzieć y opowiedzieć mogliá. *SkarŻyw* 559; *SkarKaz* 518a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., w przeciwstawieniu 1 r.*]

»terazniejszy albo przyszły« (1): Też vrina mleczna zmączona. Znamionuie bolenie głowy teraznieyfze/ albo przyfzłe. *FalZioł* V 4.

β. *Który ma nastąpić po śmierci (o zbawieniu lub potępieniu) (155)* : *PatKaz* III 139; Vnořła nařs/ czeřć/ Rořkolfy Nedznego Ziwota Zechmy wřlyřczy Zapomnieli przjřłego Kłopotu *RejKup* ee7, dd4; *KromRozm* II lv; *RejWiz* 12lv; Zchodzenia z řwiátá/ y przyřłego odpoczyńku ludzi řpráwiedřliwych/ zřořliwi rozumieć niemogá *Leop* Is 57 arg, Is 35 arg, ZZ; Pobořni y wierni Krolowie w chwale oney przyřłey ořbłiwřą zacnořć otrzymáię *BibRadz* I 143c marg, *7, *Rom* 8/18, *Hebr* 9/11, 13/14; *RejAp* 169, 186v, 194; Ktorzy [*prorocy*] áćz nie widzieli ciełřnemi oczymá wielmořnořći Pána tego/ ále mocnie vwierzyli obietnicam Bogá oycá niebieřkiego/ [...] y vwierzyli mocno onemu przyřłemu odkupieniu řwemu. *RejPos* 209, 128, 179v, 247, 357; iż nářą ćierpliwořć wřzyřkich rzeczy/ którąkolwiek ćierpiem dla Pána/ niegodna ieft/ áby byłá przyřównána ku przyřłey chwale *BiałKat* 28v, 233v; Iedenżeć tho człowiek/ ćiáło y duřá/ ále ćiáłem zowie iż řmiertelny/ A duřą iż theř ieft nie řmiertelny s řřhrony odrodzenia y przyřłego zmartwychwřtania. *Grzegřm* 18; *KuczbKat* 80; Iáko poćciwy człowiek przyředřzy ku lářhom řwoim ma řřan řwoy řpráwowáć/ y iáko řie ma ná przyřłą drogę řwoię rozmyřláć. *RejZwierc* 137, B2, 132, 177v; *WujJud* 221; nieięteř [!] obywátel řwiátá/ álie domownik bořy/ niemář tu mieřkánia/ álie do przyřłego řię ćiągnieř. *BiałKaz* C2, D2; *CzechRozm* 1v, 71v, 259v; *SkarŻyw* 235, 582; Gdyř też zakon miał ćień dobr przyřłych/ á nie řam obraz rzeczy. *CzechEp* 367, 22, 115; *LatHar* 103, 186, 381, 604; Dla pewney nádzieie przyřłey chwały prągną Apořřołowie rozwięzáć řię z ćiáłem *WujNT* 2.Cor 5 arg, 2.Tim 2 arg, *Hebr* 9/11, 10/1; Ty poćiechy miedzy innemi řą przednieyfze: Nieřmiertelnořć duř nářzych/ przyřłe zmartwychwřtanie: dobre á Kátholickie z tego řwiátá zeřłćie *SkarKaz* 381b, 384b, 551a.

W połączeniach szeregowych (2): A wiárá řie nie opiera/ o rzeczy ćiełřne/ y iuř rzeczą będące: ále o niewidome/ o duchowne/ o przyřłe. *CzechRozm* 263v, 264v.

W przeciwstawieniach: »ninieřszy (3), ten (2), będący [= *obecny*], doczesny, trwający, tutečný ... przyszły« (9): Ten wiek wćzynił Nawyřřřly dla wielu/ á przyřřly dla niewielu. *Leop* 4.*Esdr*

8/1; *CzechRozm* 263v; *KuczbKat* 140; żeby [Pan] vbełpieczywłzy nas o przyślzym wiecznym błogofławieńftwie/ żeby téż o tym doczéłnym náłzym żywofie myślic niemiał *KochWr* 23; Prośzę cię [Panie] y zá pánicámi/ pánnámi/ [...] áby tutecznyimi rzeczámi gárdžili/ przyślzym łzukáli *LatHar* 95; iż vtrapienia tego czáfu ninieyłzego/ nie łą godne oney przyślzey chwały *WujNT Rom* 8/18; Abowiem nie mamy tu miáftá trwáiącego: ále przyślżego łzukamy. *WujNT Hebr* 13/14, *Luc* 18/30; *WysKaz* 47.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) błogofławieństwo, chwała (9), dobro (10), dom (2), droga (2), kłopot (2), miłosierdzie, nieśmiertelność, odkupienie, odpoczynek, pociecha (2), radość (4), rozkaz, srogość, szczęście, wesele, wyrozumienie, wyuczenie, zapłata, zmartwychwstanie (6).

Wyrażenia: »czas przyszły« = *futurum Vulg* (2): *Leop* 1.*Petr* 5/1; obiecał z námi czáfu przyślżego w dziwnych rofkofzách krolowác *RejAp* 97v.

»drugi przyszły« (1): ludzie ktorzy łie wdáli w łpráwy tego łwiátá/ á nic niedbáią o łpráwy onego drugyego łwiátá przyślżego/ będą łie rádowác/ kiedy łie wam będzie zdáło iżefcie wy bárzo včíłnieni *RejPos* 126v.

»przyszłe krolestwo« [szyk 3:2] (5): *RejWiz* 122; iż káždy narod człowieczy/ ktorýkolwiek łie nawięcey pará łpráwámi łwiátá tego/ záwždy ieft trudnieyłzy ku vznániu táiemnic Páńłkich/ á ku obaczeniu kroleftwá przyślżego niebiełkiego. *RejPos* 66v, 66v, 345; y zołtał [św. *Benedykt ze swoją siostrą*] ná całą noc/ o Bofkich rzeczách y przyślzym kroleftwie łłodko zniá bez łnu rozmawiaiąc/ áłz łię názáiutrz rozełzli. *SkarŻyw* 252.

»na potym przyszły« (1): ktora [*nadzieja*] łie opiera o rzeczy niewidome/ duchowne y nápotym przyślże *CzechRozm* 264v.

»rzeczy przyszłe« (2): *CzechRozm* 263v cf W połączeniach szeregowych, 264v cf »na potym przyszły«.

»sąd (Pański) przyszły; srogość przyszła sądu« = *iudicium futurum Vulg* [szyk 6:4] (9;1): *RejPs* 218v; Ten Zołtarz nápiłáł Dawid [...] czyniac w nim zmiánkę [...] o Sądzie przyślzym/ o mękách grzełłnych ludzi/ o dobrodzieyftwách Bożych/ y o Chwałách iego *Leop* AAa; *BibRadz* I 356a marg; Gdy byłá otworzona pieczęć łzołta/ táł łie okazało podobiełftwo łtráchu łądu Páńłkiego przyślżego. *RejAp* CCv, 163v; onemu Ezdrałzowi Prorokowi łamże Pan vłty łwemi opowiedzyeć raczył/ gdy mu opowiedáł łrogość łądu łwoiego przyślżego. *RejPos* 248; *KarnNap* ktv; *WujNT Act* 24/25, *Apoc* 6 arg; Nie łłuchác tedy tey zdrády heretyckiey/ ále łię bárzo onego przyślże⁸⁰ łądu przełeknąć/ y nań łobie dobre vczyunki gotowác winnıłmy. *SkarKaz* 5b. [Cf też **b**. »przyszły dzieł sądu«.]

»świat przyszły« = *orbis terrae futurus Vulg* [szyk 9:7] (16): *KromRozm* I K; Abowiemci [Bóg] Aniołom nie poddał onego łwiátá przyślżego [*habitatam futuram*]/ o ktorým mowimy. *BibRadz Hebr* 2/5, II 120d marg; ále mniáią [*Turcy*] mieć żywot błogofławiony wieczny po łmierci ciełesłie/ to ieft w Ráiu rofkofzy/ gdzie ieft ogrod wod rofkofłzey łłodkości pod przezroczyłtym niebem (marg) Przyślży łwiát (–) *BielKron* 260v; *RejPos* 126v; *KuczbKat* 55; *CzechRozm* 45, 52v, 54v; z tąđ [tj. z *istnienia czyśłca*] łię rozumie/ iłz łię niektore grzechy ná onym przyślzym łwiecie odpułzczáią *SkarŻyw* 337; lepiej tu być karánym/ niż ná przyślzym łwiecie. *LatHar* 593, 93, 343, 454, 635; *WujNT Hebr* 2/5.

»przyszły wiek« = *venturum saeculum HistAl, Vulg; saeculum futurum Vulg, Modrz* [szyk 13:6] (19): *HistAl* I6; *Leop* 4.*Esdr* 8/1; *BibRadz* II 120d *marg*; Przedlię ielzczę Apoštoł dokłáda widzenia íwego o tych nieíkończonych róíkoíszach wieku przyíżłego á kroleístwá Páńíkiego. *RejAp* 187v; Wyznawam ieden Krzeíft ná odpulízczenie grzechow/ y czekam zmártwychwítania vmártłych/ y żywotá przyíżłego wieku. *WujJud* 25v; *ModrzBaz* 28v; *SkarŻyw* 102; *SNie*/ który vczyíř vmiérác człowieká/ Y okázuiefz ímák przyíżłego wieká. Vípi ná chwilę to ímiertelné cíáło *KochFr* 56; *LatHar* 91, 678; A to íobie zá płochy íen y bayki [*ludzie lekkomyílni*] máią/ Gdy im o przyíżłym wieku drudzy powiádáią. *KołakSzczęíł* A3, A3v; Abowiem niepodobna íeíť áby cí ktorzy raz íą óíwieceni/ [...] y íkoířtowáli dobrego íłowá Bożego/ y mocy przyíżłego wieku/ á znouwby odpádlí *WujNT* *Hebr* 6/5, *Matth* 12/32, s. 51, *Mar* 10/30, *Luc* 18/30, *Eph* 1/21; *SkarKaz* 84a.

»przyszły żywot« = *vita futura PolAnt, Modrz, Vulg* [szyk 33:12] (45): alem duíżę vmýílił z przyíżłym żiwotem wiecznie ípoić. *BielŻyw* 162; *MurzHist* A4v; *GroicPorz* aa2v; ktorzy [*poganie*] nádzíeie żadney/ o przyířlym żywoćie niemáią. *KrowObr* 77v; *RejWiz* 77v; *RejAp* AA6; *RejPos* 277, 293v; Dáni íą nam [*íwięci*] ná przykład/ ábyímy żywy przykład mieli snich/ przyíżłego wieczného żywotá *BiałKat* 153v, 221; *RejPosWstaw* [21²]v, [41³]; íż ímierć cíeleířna/ íńířument íeíť/ przyířłego żywotá/ y przyířłego zmártwywítania. *BiałKaz* D2; *BudNT* 1.*Tim* 4/8; przeto też nim [*íłowem bożym*] woíuiąc/ y nim zábíjáiąc/ żywotá te⁸⁰ doczeířnego/ níkomu nie odeymuíe. Lecż to tylko odcína y vmarża/ coby byío ná przekáże [...] ku onemu przyířłemu żywotowi wiecznemu. *CzechRozm* 240v, 1v, 5, 65, 116v; *ModrzBaz* 37, 87v; *SkarŻyw* 511; bo íáko kto był Sláchcicem/ álbo Chłópećm/ bogátym álbo vbogím/ wielmożnym álbo chudym páchołkiem/ ták też y po zmártwych wítaniu w przyířłym żywoćie/ wtymże go íłanie być wierzyli [*Litwini*] *StryjKron* 155; *NiemObr* 112; Óíťátká w przyířłym żywoćie Czekam w rádoířnéy ochoćie *KochMRot* A4, B3v; *Paprup* K4v; Zmíłuy íię [*Panie*]/ nie choway pomířty/ do żywotá Przyířłego: lecż ma złoíć/ y z grzechem proířtotá/ Niech proířę odnoíř tu/ z pomířtą karánie *GrabowSet* N; *LatHar* 142, 581; *RybGęíłi* D2; *WujNT* 81, 435, 1.*Tim* 4/8; Przeto muíř być mieyíře íákie w przyířłym żywoćie/ gđże Pan Bog odpulířża/ álbo očyířřża grzechy niektore. *WysKaz* 37, 37; *PowodPr* 27; íedźmy/ píymy/ bo íutro vmrřemy. Íáko mowíą niewierni/ y niezbożni/ y beířtyálřcy ludźie/ ktorzy o przyířłym żywoćie [...] nie wíedzą *SkarKaz* 207b, 83b, 84b, 207b, 209a [3 r.], 384a.

Szeregi: »i doczeířny i przyszły« (1): íż on [*Pan*] żywym będąć/ żywotá íńřym/ y thego doczeířnego/ y onego przyířłego wieczného z nieímiertelnoířią vřycża *CzechRozm* 5. [*Ponadto w przeciwířtawíeníu 1 r.*]

»(i) níniejszy i przyszły« (3): *RejPosWstaw* [41³]; *BudNT* 1.*Tim* 4/8; lecż pobożnoíř do wřzytkiego íeíť pożyteczna: máiąć obíetnicę żywotá nínieyřřego y przyířłego [*quae nunc est et futura*]. *WujNT* 1.*Tim* 4/8. [*Ponadto w przeciwířtawíeníach 3 r.*]

»przyszły i ípodziewany« (1): tedyby íłuířnie kto mńimác mogł/ ířby wíele ludźi do Krřtu przyířępowáło/ rádníey íię íťaráiąc o pożytki nínieyřřego żywota/ á níř o przyířłá y o ípodziewaná chwałę *KuczbKat* 140.

»(ani, í, tak) ten a (ani, (jako) í) przyszły« = (*et, neque*) *hic, (et, neque) futurus Modrz, Vulg* (16): *KromRozm* I K; A thá nierozmíerřona [*íeíř*] íáířká á dobrotá Páńířka/ ktorą nas wřzytki hoyníe

opátruie/ Ze nas y tym y przyśzłym krolestwem dárui. *RejWiz* 122; *BiałKat* 221; *KuczbKat* 55; A iáko ieft fzyrokie prac ludzkich pole/ lácno obaczy ten/ ktory w potrzeby żywotá ták tego iáko y onego przyśzłego pilnie weyrzy. *ModrzBaz* 37, 28v, 87v; Grzech przeciw Duchowi świętemu nie będzie odpuszczony/ áni ná tym świećie/ áni ná przyśzłym *SkarŻyw* 337; pokornie ciebie prosimy [...] ábyfmy ode wżego złego byli wyfwbodzeni/ wżelkimi dobrámi twemi ná tym y ná przyśzłym świećie opátrzeni *LatHar* 635, 93, 343, 454, 581; ále ktoby mowił przeciw Duchowi ś. nie będzie mu odpuszczono áni w tym to wieku/ áni w przyśzłym. *WujNT Matth* 12/32, s. 81, *Eph* 1/21. [Ponadto w przeciwstawieniach 3 r.]

»terazniejszy i przyszły« (1): ále Pobożność ku wżem rzeczám ieft pożyteczna/ iáko tá ktora ma obietnicę terázniejszyego y przyśzłego żywotá. *RejPosWstaw* [21²]v.

»przyszły a (i) wieczny« [szyk 1:1] (2): *RejAp* 192; Drudzy fą/ ktorzy máią mądrość táką [...]. Ziemiá: iż máią rozum tylo ná doftawanie y zátzymanie y rozmnozenie dobr świeckich docześnych: y w ziemi wżytek ich rozum zoftáie/ nie ogládiąc fię ná wieczne y przyśzłe *SkarKazSej* 658a.

b. *O czasie; superveniens Vulg* (135) : V Cieśnie Rym Pánie Spiewać nie przeftanie/ Poki czas płynny y tve przyśzłe látá/ Będą zażywać przeftzonego światá. *KmitaPsal* A3v.

W połączeniach szeregowych (8): profzę odkupicielu/ panie Iezu krifte iżby mie ftrzegł flugę twe⁸⁰ N. od wżytkiey fzkody/ Teraz/ y ninie y w przyśzłym czáfie *TarDuch* D5; Doftoyność tey [liczby trzy] z tąd fie vkazuje/ iże oto wżelki czas na trzy fie częłci dzieli/ prześzłą/ ninieyśzą/ y przyśzłą *KłosAlg* A2v; *RejAp* AA4v; *RejPosWiecz*² 94v; *RejZwierc* 19; ktorym iednym [ludziom] fluzył [czas] prześzły: fluzy nam teraz ninieyśzy: fluzyc będzie drugim po nas przyśzły. *CzechEp* 68, 68; *Górnrzm* L2.

W przeciwstawieniach: »przyszły ... przeszyły (3), niniejszy, obecny, ten, ustawiczny« (7): *BielKron* 80v; Wiem co fásiedzi moi tego roku wierzą/ ále niewiem co przyśzłego wierzyć będą (ponieważ co rok wiary odmieniaią. *WujJud* 134v; *BudBib* 4.*Esdr* 4/42[45], 43[45]; á tak ieřliby tá obietnicá y ten znák/ przez Ezáiafzá obiecány nie mogł fie ściągác do czáfu dálšzego ná potym przyśzłego/ ále tylko do onego obecnego Ezáiafzowego/ tedybym ia teř tákże mowił/ iż [...] *CzechRzm* 132v; Bo w wieczności nie máłz czáfu prześzłego/ áni przyśzłego/ ále vítáwiczne dzisiaj. *WujNT* 754; Státut káždy ná przyśzłe czáfy pátrzy/ nie ná prześzłe. *SarnStat* 49.

Wyrażenia: »przyszły(-e) czas(y)« = *futuri eventus, futura tempora JanStat* [szyk 71:23] (94): Mrowká řzod látá robiłá/ Zyto do iámy nořilá: Ná żimę fie przyczyniaiąc/ A przyśzły czas przegládiąc. *BierEz* Mv; *OpecŻyw* 87v; *TarDuch* D5; *BielŻywGlab* nlb 15; *LubPs* V3; Tákżeć řobie rozmyłłac będzie [dusza po śmierci człowieka] czáfy przyśzłe/ Y ony przeminęle iáko iey theř wyřzły. *RejWiz* 121, 62v; Widzące fie nikt mocá żadną nie wyludzi/ Czás przyśzły á márna řmierć/ káżdego obudzi. *RejZwierc* 22v; Bo teř nie wieczna pámiátká mądrości iáko y głupości/ á przyśzłe czáfy wżytki rzeczy rowno zákryią żapomnieniem. *BielKron* 79v, 80, 80v [2 r.], 81; *KwiatKřięż* H; *SarnUzn* B8v, C; *RejAp* AA4v, 122v; ktore żłoczyńce/ nie prze grzech prześzły karze/ [...] ále dla przyśzłego czáfu/ práwo to czyni *GórnrDworz* Ff2; *RejPos* 41; *RejPosWiecz*² 94v; *GrzegŚm* 59 [2 r.]; *HistLan* A3; Nieżyczliwym rácz teř dác poćiwe vznánie/ Aby káždy rozmyłłá ná fwe powołánie/ A pomniá káždy pilnie ná fwe przyśzłe czáfy *RejZwierc* [272], B2v, 19, [28³]v, 159v, 171, 236v, 238v; *BielSpr* c, 75v; *BudBib* 4.*Esdr* 4/42[45], 43[45]; *CzechRzm* 103, 132v; Ażem wředł/ pánie/ do przybytku

twego/ Támem obaczył przyżły czas káždego. *KochPs* 108; *CzechEp* 68; *KochMuza* 27; *ReszPrz* 73; nie oglądáiąc się ná przyżłé czáfy/ ták łrodze [*pewien rozrzutny szlachcic*] iáł się był łprońnego moczygębłtwa á wydmikuflłtwa z łwemi mátułzámí/ [...] że one máiętności łwoie iedno przez dwie lećie przez gárdło przelał *WerGośc* 225; Cokółwiek raz przeminęło/ Niewrócony koniec wzięło: A przyżły czas Bóg ma w mocy *KochPieś* 47; *GórnRozm* L2; *LatHar* 512; *WujNT* 754; niepewna iest przyżłých czálów wiadomość *SarnStat* 123 [*idem* 298, 424], 49, 202, 298, 424, 967; *SapEpit* A4.

~ Wyrażenia przyimkowe: »na przysze(-y) czas(y)« = *na przyszłość*; *in futurum Vulg*, *JanStat*, *JanPrzyw*; *futuris temporibus JanStat* (36): thak iakośme się około thego zwolili y obowiązali, thakową rzecz y vffale, niny y na przilłle czáły mocznie a nieodmiennie dzierzecz *ListRzeż w.* 23, *w.* 16, 46; *MiechGlab ktv*; A tak my to widząc a przeglądając to na przysze czasy nie chcemy takich trudności a zamieszania w Koronie tym przyczyną być *DiarDop* 112; *RejWiz* 132; Opowiedźcie te rzeczy ktore máią przyść ná przyłłly czas/ y będziem wiedzieć żeście wy Bogowie. *Leop Is* 41/23, *Gen* 41/25, 1.*Par* 17/17; *HistRzym* 35v; Błogosławione Krolestwo ktore czáfu pokoiá sítánowi łobie obronę ná przyżłé czáły *BielSpr* 75v; *NiemObr* 153; *GórnRozm* I4v; *WujNT* 1.*Tim* 6/19; *WysKaz* 41; Tákże téż Młynárze/ Kárczmarze/ y zagrodnicy/ [...] káždego roku ná przyżłé czáły ná święto S. Mikołáią płáćić będą. *SarnStat* 350; POłpolité rułżenie wojny nieináczyć/ iedno rozmyślnie y z łłufznych przyczyn y potrzeby połpolitéy ná przyżłé czáły vltáwíáć będziem *SarnStat* 123 [*idem* 299], 35, 70, 81, 136, 181 (18); *KlonWor* 34.

~~ Połączenie: »na potym na przysze czasy« (2): vltáwiamy: áby nápotym ná przyżłé czáły [...]: przedsię łády Ziemłkie wżędy były łádzoné *SarnStat* 718, 50. ~~

»przyszłego czasu (przyszłych czasów); w przyszłym czasie« = *w przyszłości* (3;1): gotoual [*Duch Św.*] łyey [*Maryi*] nayczyłłłżego łercza krew panyenłką ku łpravye człouyeczeńłwa przyącz łynu bozemu gdy wpryżłłem czáfu myal łtápycz ná łzwiyath. *PatKaz II* 43v; [*Dawid*] do Ieruzálem wżytki łkárby nieprzyiacielłkie przyniołł [...] / ktore poświęcił Pánu Bogu ná budowanie kościoła przyżłego czáfu. *BielKron* 70v; *LatHar* +3v; *WujNT* 727 marg. ~

»przyszły dalszy« (1): ktohce na przyszły dalszy czas lepiej dogodzić rzeczom swoim y vspokoieniu swemu, musi gwałt sobie vczynic [*tj. ponieść koszt*] *ActReg* 135.

»przyszły(-e) dzień (dni)« [*szyk* 3:2] (5): ábowiem ielłcze y ony dni przyżłé łą w opiece twoiey/ w kthorych był nikt ielłcze nienáltał. *RejPs* 206v; Dżis bądź wełól/ dżis vży y bieśiády/ O przyżłłym dniu niechay próznéy rády *KochPieś* 24; RZekłem ia człek vtrapiony/ w ołtátnich dnioch róždzielony/ poydę k fortam grobu łwego/ widząc łrogość dnia przyżłego. *ArtKanc* P17v, T; *GrabowSet* H2v.

»przyszły dzień sądu (a. sądny)« (2): A łnadz miła bracia iuż ty znaki nadchodzą/ przyżłego dnia łrogiego łádu Boże⁸⁰ *LudWieś* A4; *SekłWyzn* c3v.

»na potym przyszły« (2): [*słowa*] przypiláne do kłiąg Moyżefzowych po łmierci iego/ nie ściągáią się áni do czáfu/ iuż przed thym przelłżego/ áni téż do czáfu ná potym przyżłego/ ále tylko do czáfu onego/ ktory był zá żywotá Moyżefzowego. *CzechRozm* 103, 132v.

»przyszły(-e) wiek(i)« = *przyszłość*; *saecula supervenientia Vulg* [*szyk* 20:10] (30): *Leop Eph* 2/7; *KochSat* C2; będżie się dżiwował/ przyżły wiek/ że ták długo Pan mię tu záchowál. *Prot* B2; *RejPos*

141v; A tak thy káždy poćiwy człowiecze/ [...] rozmyłl cżały swoie y wiek przyłzły swoy *RejZwierc* 149; *KochPs* 104, 152; *KochMarsz* 155; iákíe morderftwá/ iákíe łpułtołzenia/ iákíe krwie roźlanie było/ łą tego iefzće pámiętnicy/ á Hiłtorye włyftkie dołtátecźnie przyłzłym cżałom y wiekom wypíłły. *ReszPrz* 73; *KochPieś* 2; *ZawJeft* 44; *KochFrag* 21; *WujNT Eph* 2/7; *SarnStat* 897; *VotSzL* C. Cf »Ojciec wieku przyszłego«.

~ Wyrażenie przyimkowe: »na wiek przyszły« = *na przyszłość* (1): Nie choway pomłty niechoway karánia/ Ná on wiek przyłzły *GrabowSet* M2v. ~

»Ojciec, Pan, Książę wieku przyszłego« = *Chrystus; Pater aeternitatis Vulg* (12:1:1): Abowiem málucźki národził łie nam á łynacźek dan iefł nam/ y łtáło łie kxięłtwo ná rámieniu iego: y názwano bęđie imię iego/ Dziwny/ Rádny/ Bog/ Mocny/ Oćiec przyłłłgo wieku/ Kxiążę pokoíu. *Leop Is* 9/5; Iáko tho miał vyc Bog mocny á Kfiążę wieku przyłłłgo. *RejAp* 85v; Bo zborzył [*Chrystus*] Cżártá nieprzyacielá náłzgo/ zniłcźył łmierć wiecźną/ [...] á okazał łie nam być práwym Oycem przyłłłgo wieku *RejPos* 33v, 15, 16, 17 [3 r.], 17v, 33v, 68 [2 r.]; Bo go [*Chrystusa*] Ezáíalź głołnie wyláwił iefzće przed národzeniem iego/ Iź łie nam to vrodzi Bog mocny á ociec wieku przyłłłgo. *RejZwierc* 11; *LatHar* 553.

Szeregi: »przyszły i (prze)minęły« [*szyk* 3:1] (4): Bowiem tákie rozumy nawięcey łynęły/ Co baczyły cżał przyłzły y ty [*czasy*] co minęły. *RejWiz* 62v, 121; Od pocżátku łwiáta włythki łpráwy przeminęły y przyłzłyłch wiekow/ zwálzczá zbáwiená náłzgo/ záwždy były zá łpráwą Duchá s. *RejPos* 141v, 41.

»nini i na przysźłe czasy; niniejszy i przyszły« (2;1): yłzechmi łie zwolili niny y ná przíłłł cżały náłłe czeladkę [...] rzęđicz y sprawowacz *ListRzeź w.* 46, w. 23; tákźeby mieli y drudzy Bráciłzkowie przykłađmi tę łpráwę v łiebie w Kláłztorach záchowác/ pámięťájąc ná ninieyłze y ná przyłłł cżały *BielSpr* c. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r., w *przeciwstawieniu* 1 r.]

»połłedni abo przyszły« (1): LEcz Duch iáwnie powieđa iż w ołtátecźne cżały (*marg*) połłednich abo przyłzłyłch cżałow. (–) ođłąpią niektorzy od wiáry *WujNT* 1.*Tim* 4/1.

»(ani, i) przeszyły, (albo, ani, i) przyszły« [*szyk* 6:2] (8): á wiele trapienia ma człowiek/ gdyź niewie przyłzłyłch y przełzłyłch cżałow/ áni ich moźe poznać przez żáđnego połłá. *BielKron* 81, 80v; *KwiatKsiąź* H; *SarnUzn* B8v, C; *CzechRozm* 103; Lżá łię zmieníły/ me źrzenice obie/ Przyłzłyłch łię łękam/ przełzłyłch dni żáłuię *GrabowSet* H2v; *WujNT* 754. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 7 r., w *przeciwstawieniach* 3 r.]

»tak terážniejszy, jako (i) przyszły« = *praesens, futurus JanStat* (2): Abych łíłę twoię [*Panie*] mógl ták terážnieyłzemu Opowiáđć wiekowi/ iáko y przyłłłłemu. *KochPs* 104; *SarnStat* 897. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.]

c. O ludziach i zbiorowościach ludzkich (75) :

a. *Który pojawi łię w przyszłóci; veniens PolAnt* (54) : tą panną bog obyauyl cżału zgrzełzenia adama z euą bo tego cżału obyauyl przyłzłá panną maryą *PatKaz III* 99v; Iezu ktorys w przypowiełciach mowiáczy do tkułczć [!] y do apołłółow łtan kołcioka [!] przyłłłłgo opowieđal. ł(miłuj łię) nad łnami. *TarDuch* B4, A4; A on rzekł [*starzec Aleksandrowi*]/ drzewiey niż wodá potopu zákrýłá ziemię ciebiem przíłłłłgo przeyrzał [*tua fata cognovi*] *HistAl* L2; *KromRozm III* N;

Y iáko fie mieli [*Izraelici*] sítác przyśłym á wdzyęcznym narodem Abráánowym. *LubPs* M4, F2v, Y6; Tu Pan miłosierdzie íwe oznáymuie/ á cieřzy Adámá z żoną obietnicą plemienia [= *potomka*] przyśłego. *BibRadz* I 2d *marg*; *RejPos* 153; A przetořz teras chce oznaymić chwałę ludu przyśłego/ ktoregoię dziatki wefełá zradościá. *BudBib* 4.*Esdr* 1/36[37], 4.*Esdr* 1/35; Y pořtáwił [*Bóg*] to widome niebo/ iáko íklep wyfoki/ y rořciágnął ie iáko tablice ábo kxiego áby wnie przyśły człek pátrzał *SkarŻyw* 258, 258 [2 r.]; wyznawam to iż bárzo nie rad piřzę/ o íprawách przyśle⁸⁰ *Antychriřtá CzechEp* 412; *Phil* M2.

W przeciwstawieniu: »pierwszy ... przyszły« (1): Niech fie więcéy niechłubiá ítarodawné látá/ Z íwoimi Helenámi: ieřt zá tego řwiátá/ Która gładkořciá wřzytki piérwřze ták minęłá/ Aż y przyśłym náđzieię ná wieki odiełá. *KochFrag* 26.

Wyrażenia: »przyszłe potomstwo (przyszli potomkowie)« [*szyk* 6:2] (8): *PatKaz* III 91v; *BibRadz* *Deut* 4/37; *BielKron* 332; á ile mogę řwiátu/ á przyśłemu pothomřtwu one [*tych, którzy zginęli za ojczyńę*] oznáymuie/ áby ták w pámięci ludzkiey záwdy żyli *GórnDworz* V4v; wřzyřtko to [*tj. radosne przyjęcie nowej żony Zygmunta Augusta*] czyniác dla poćiechy przyśłego potomřtwá ktoregořcie prágnęli oględac *BiałKaz* Kv; Zá ktore [*nakłady na druk*] tak wielkiego á zacnego Páná dobrodřieyřtwo niepomáłu wřzyřtká Sármatia y z przyśłym potomřtwem řłufźnie mu ieřt powinna. *ModrzBazBud* ¶6v; A řadny wiek ták wdźięczny nie bęđzie/ Aby pořługi wářze znákomité Były potomkóm przyśłym kiedy íkryté. *KochFrag* 30; *LatHar* 369.

»przyszły na potym« [*szyk* 1:1] (2): *CzechRozm* 142; głupia to o przyśłym ná potym [*antychryřcie*] piřác, gdy iuż dawno w Rzymie pánuie *CzechEp* 412.

Szeregi: »tak niniejszy, jako przyszły« (1): My Lodwik [...] Król chcemy: áby przyśzło ku wřzech ták ninieyřzych/ iáko przyśłych ludzi [*tam praesentium quam futurorum JanPrzyw* 3] wiadomořci: iż [...] *SarnStat* 881.

»terazniejszy, przyszły« (1): was pokryie Zápomnienie [...]. Których wzgárdá ludzie máią Teráznieyřzy: ni poznáią Przyřzli. *ZawJeřt* 46.

ααα. *W funkcji rzeczownika*: »przyszły« = *potomek*; *futurus JanStat* (2) : tedy řłufźnie mądrych ludzi baczenie to opátrzyło: áby piřmem dla pámięci przyśłych [*królewskie dekrety*] były wárowané. *SarnStat* 249.

Szereg: »niniejszy i przyszły« (1): Oznáymuiey ninieyřzym řiřtem którym to wiedźcieć należý ninieyřzym y przyśłym [*praesentibus et futuris JanStat* 1017] [...]: Iż [...] *SarnStat* 952.

αα. *O Chrystusie* (22) : *PatKaz* III 100; Nadobna obiethniczá o przyśłym zbáwicyelu Kriřtuřie Pánie. *LubPs* N6 *marg*; A to wřzyřtko [*ofiary w Starym Testamencie*] były figury krwi tego Báránká niewinnego przyśłego *RejAp* 52, 51v; iż y infzy Prorocy tego to przyśłego [!]/ zbáwicielá á řyná Páńřkiego z nim w Bořtwie iedyne⁸⁰ Aniołem Bożym częřto miánowáli. *RejPos* 150, 232v, 272v, 295, 305; Wiárá Pátriárchowie řwieci [řq] zbáwieni/ iż wwierzyli obietnicam Páńřkim o przyśłym Męřařzu íwoim. *RejZwierc* 128v, 124v; iż on [*Salomon*] był figurą Męřařzá przyśłego Ieżuřá Chriřtuřá řyná Bożego *CzechRozm* 192; oni S. ítarzy oycowie řię z wielką chęciá y wzdychániem ku zbáwicielowi przyśłemu obracáli *SkarŻyw* 3, 262, 268, 271, 349, 481; *CzechEp* 321.

W przeciwstawieniach: »przyszły ... który przyszedł, przytomny« (2): A co fie vbiorow [kapłańskich] dotycze/ teć też Páná Kryřtula nie iáko przyřřłego/ ále iáko tego który iuř przyřředł/ y mękę iego ktorą nas odkupić raczył/ známionuią *Wujřud* 147v; iř Ian nurzał w przyřřłego [tj. *chrcił w imię mającego nadejř Mesjasza*]: á vcźniowie Ieřulowi iuř w przytomnego. *CzechRozm* 258.

W charakterystycznych połączeniach: przyszły(-a, -e) baranek, Jezus, krol (2), Krystus (2), Mesyjasz (11), Syn Pański, światłość, zbawiciel (4).

Wyrażenie: »na potym przyszły« (1): lecz [ofiara baranka była] naprzod pámiątką wybáwienia řynow Izraelfkich z Egiptu [...]. A potym pewnym znákiem báráná ná potym przyřřłego Ieřulá potomká Dawidowego řyná BOřego *CzechRozm* 262.

ř. *Który będzie kimś w przyszłości* (21) : *PatKaz I* 4; á wřdyřmy řye zgodzić niemogli/ około wybieránia przyřřłego Krolá *OrzList* i; y prořil [Eliezer] Páná Bogá áby mu obiáwił żonę godną pánu iego przyřřłemu Izáákowi. *BielKron* 13, 332; Čzegořř fię tedy o przyřřłym řtárcu řpodziewác mamy/ który iuřř yeřř wřřwey młodořci řkapy y łakomy? *KwiatKsiąř* Cv, B3v, O3; *OrzQuin* Y4 marg; Nie odwlaczay karánia przeřřępcy iáwnemu/ Dla przeřřrogi Dworzánom y řłudze przyřřłemu. *Prot* D2v; *RejPos* 7v, 267; ieřřliř maćie wolá w małżeńřtwo wřřtápić: chowayćieř řye řtátecźnie małżónkóm przyřřłym wářřym *BiałKat* 286; *Rejřwierc* 217v; *WierKróc* B2; *StryřWjaz* Bv; *Skarřřyw* 371; *GórnTroas* 41; ile mniemam nářř řřwágrařřek przyřřły, Dom iuřř przeđał y połknał *CiekPotr* 34; *PaxLiz* C2, C2v; Zořřtánie řierotá pánná: powinni y opiekunowie połowicę ábo częřć niemáłá iey dźiedzictwá y połágu odeymuią/ z řięćiami fię przyřřłemi řtárgowawřřy/ zá mąř pánný nie dadzą/ ář im ono z męřem dáruie co chcą *SkarKazSej* 705b.

W charakterystycznych połączeniach: przyszły(-a) cesarz, dziedzic, krol (3), ksiąřę, małżonek (małżonkowie) (2), matka, mąř (męřowie) (2), męřcennik, pan (2), řędzia, řługa, starzec, řwagraszek, řięć, řebrak.

d. *O cechach* (12) :

a. *Który ujawni się w przyszłości* (2) : Mowi Duchem Prorockim [...] który mu był przyřřłá zacnořć w Noem obiáwił. *BibRadz I* 4a marg.

W przeciwstawieniu: »przyszły ... niniejszy« (1): z których [řłów] day nam Pánie Ieřu Chryřte/ poiác przyřřłá řrogořć twoię/ ábychmy niemieřřkáiác do ninieyřřey łářki w pokućie fię wćiekáli. *Skarřřyw* 121.

ř. *Który ujawni się w czyimś późniejszym życiu* (10) : powtarzamy yř częřřokroć z znakow przyřřley [!] dobroći/ gdyř my yeřřře młodzinczykami/ yakowi przyřřli meřowie mamy być/ moře być poznano. *KwiatKsiąř* B3v, B3v, D3v, Q2v; [řř. Piotr] Nierozumiał ieřřře táiemnice y przyřřley dořřtoynořci řwey/ ktorą mu Pan Ieřus wykłáda *Skarřřyw* 597, 200, 307; To prawdá/ ře by była nigdy nie zrownála [ojczyřna, tj. *dziedzictwo*] Z ránym rozumem twoim [Orszulko]/ z pięknemi przymioty/ Z których řye iuřř znáczyły twoie przyřřłé cnoty. *KochTr* 5; y nie mogły fię w nim [řř. Mikołaju, gdy był dzieckiem] zátaić przyřřłey iego řwiąťobliwořci znáki/ bo z dźiećinřtwá ieřřře puřřtelniczy řřywot záczáł. *SkarKaz* 42a, 42a marg.

W charakterystycznych połączeniach: przyszła(-y, -e) cierpliwořć, cnoty, dobroć (3), dořřtojnořć, řtálořć, řwiąťobliwořć (3), znamienitořć.

e. *O świecie (1)* : Boć nie Angiołom poddał Bog okrąg przyśfley ziemie/ o kthorym mowiemy.
Leop Hebr 2/5.

B. *W przyszłości określonej: następny, kolejny (289)* :

a. *W stosunku do chwili obecnej, tj. do momentu przekazywania informacji lub momentu, o którym mowa; proximus Mącz, JanStat; alter PolAnt; veniens, posterus Mącz (229)* : O lynaćzku moy namięlyfły/ ty znáś iako gorzko iest fertzmu memu ij dułły moié twoié rozłączenié nocy przyśfłé *OpecŻyw 159*; Lato będzie dżdżem przepadało. Iefień mierno lucha. Ale zima przyśfła/ pokazuie sie być barzo łnieżna. *LudWieś B, B2*; naviosnę przysła maia folwarkowe role wssisthki miedzy sobą pomierzycz napoly a roszdielywssy maia na to loss puscicz komu się czo dosthanie. *ZapWar 1548 nr 2668; Diar 23*; Tęczę sie vkażála piękney zyeloności/ Vkażuiąc ná przyśfły wieczor odmienności. *RejWiz 125v*; O to się wrocę o tym czálie do ciebie roku przyśfzlego/ á Sará będzie miała lyna. *BibRadz Gen 18/14, Gen 17/21, 18/10, 4.Esdr 6/30*; roześłał [papież] też listy przypowiadáiąc Konciliu^m w Trydenćie/ ktore dla walek do tego czáfu być niemogło/ á tak ná przyśfły rok miefiącá Márcá złożono ielth *BielKron 223*; Ominamur tibi omnes in proximum annum consulatum, Ziczimyc łprziyamić wżifcy Burmiftrzoftwá ná przifzły rok. *Mącz 263b, 481a; OrzQuin Aav*; thego przerzeczonego złączenia [tj. koniunkcji planet] skutki [...] przez pięć álbo łszeć lat przyśfzłych nawięczy sie pełnić będą *LeovPrzep D; BudBib I 9a marg*; tego dnia Anáftázyus nachwálebniefzý się łwiátością opatrzył. A máło łpiąc przyśfley nocy/ [...] potáiemnie/ z kłáftorá polzedł *SkarŻyw 74, 305*; Potym Krol łageło Stárułzek polpolite rułzenie koronne vchwalił do Prus ná łimę przyśfłý *StryjKron 577, 161, 652; CzechEp 424; ActReg 5; WujNT 625*; A ná przyśfłé láto zaráz ma byđz [łołnierz kwarciany] w obóz wpráwiön. *SarnStat 366.*

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) lato (3), maj, niedziela, noc (3), post, rok ([ile] lat) (12), wieczor, wiosna (2), zima (2).

Szereg: »przeszły i przyszły« (1): Aby mu Krol dał zTuncołu toiest zeCła Gdanskie⁸⁰ przeszłego roku resztę y przyszłego Roku intratę *ActReg 82.*

a. *O zgromadzeniach zwoływanych cyklicznie co jakiś czas (97)* : *ComCrac 14v*; thakełł tełł łwieczky kazdy ma byđz karán ielły ze thego nieuczynil thą wyną ktora bendzie na Seymie przyśfłem poltanowiona. *ConPiotr 33v; Diar 30, 38, 40, 57 [2 r.], 58 [3 r.], 75, 76 [2 r.]*; radzi się z WM zgodziemy, jeśli WM na to zwolić będziecie raczyć, aby tak napisano było, jakoby miejsca na przyszłym sejmie żadne glozy nie miały. *DiarDop 119, 118*; thákowy pozwány nie może roku przekłádác iedno prawdziwą niemocą/ ná kthorą ma ná roku przyśfłem przyłádz łámotrzyć. *UstPraw G3v, G3 [3 r.], G3v, H4v; OrzRozm A3v, G2, I3; BielKron 218v*; ktory [Jan Narzyski] też we Szrensku na przyszłych roczech przysięgwszy miejsce pisarskie zasieć ma *ZapMaz II G 61/160v; ActReg 134*; Y ktobykolwiek [...] mimo wolną przyśfłý Electii/ by też do koronáciiey przez gwałt przyśzedł/ ná pánowanie téy korony náłtěpowál/ ten ma byđz poczytan zá *hořtem patriae SarnStat 15*; POzwalamy/ áby Vrodzony łan Herbórt z Fulłztyná/ Státut ná polłkie przełožyl y ná przyśfłý Séym Koronny wygotował. *SarnStat 59*; Sąd włáfną mocą máiac ná pewné rzeczy wzgląd/ łpráwę [...] ná Roki przyśfłé Ziemiłkie odkłáda *SarnStat 1258, [8]v, 57 [2 r.], 75, 85, 88 [2 r.] (57)*; [na tho

s prawa naszego decret wyszedl Markowy Ruszinowy, przy prawie przislim, aby szie odwioldl mezow siedmią według nieznania dlugu thego *KsięgiSądWiej 1588 nr 4966*].

W przeciwstawieniach: »przyszły ... niniejszy, przeszły« (2): *OrzRozm A4*; Tá mi Quęstia pożytku nie uczyniła ná przefzłym Seymie/ więc mi tá druga ná tym przyfzłym vczyni *OrzQuin C2v*.

W charakterystycznych połączeniach: przyszła(-y, -e) elekcyja, [*prawo*], rok (roki) (10), sejm (86), wybieranie.

Wyrażenia: »drugi [= następny] przyszły« = *najbliższy w kolejności* (2): Potym iefliby pozwány był tak niedbály/ iżeby téy fkaźni dofyć vczynić niechciał/ á vrządby to wyznał ná drugich przyfzłych Rokách: tedy [...] *SarnStat 1150, 267*.

»pierwszy przyszły« = *najbliższy w kolejności* [szyk 4:2] (6): Statut polliedni ktori ieft vczynion o Sądziech, Ziemfkich, Commifarfkich, Grodfkich, telko kv fpravam fadownem ma bycz chovan az do Seymv pirwfłego przyfłego valnego *ComCrac 17v, 11v, 17v [2 r.]*; *ZapWar 1550 nr 2666*; Lecz iż ten fkarb/ dobrá y prowentá onerámi y iurgelty fą ściśnioné: przetóz onych ná przyfzłym piérwzym Séymie cognicyą mamy vczynić *SarnStat 97*.

»ten przyszły« = *najbliższy w kolejności* (3): *ActReg 137*; A Ten Séym przyfzły/ ma fie począc od exequuciey tych rzeczy które fie ná terážnieyfzym Séymie nie dokonály *SarnStat 78, 59*.

β. *O czasie: święcie kościelnym, dniu tygodnia, porze roku itp.; sequens Vulg, JanStat; subsequens HistAl; adexistens PolAnt; affuturus JanStat (93) : LibLeg 11/109 [2 r.]*; Nath tho yescze wssythko pan Viernoss bendzie vinien we Srode blyssą przeth swiáthkami przisslemy stanącz w Varssewie v Act Grodzkich *ZapWar 1550 nr 2665, 1548 nr 2668, nr 2669*; Nocy thedy przyfzłey widział wefnie Alexander/ iż trzymał w ręku iagodę *HistAl B8v*; I traffilo fzye w fzobothie przifla Ifch Maforek rano wftawfchi rzekl [...] *LibMal 1554/183v*; vftawiamy/ áby káždy ktorý iaz ná fwym imieniu ma zrzucił gi [*tj. spuścił wodę*] do Swiátek przyfzłych *UstPraw K3; BibRadz Act 23/11*; Przyfzłey thedy nocy/ Krolowa przyfzła do mnie s fraucymerem pięknie przybránym *BielKron 458v, 59v, 379*; za ktore pulwłoki wziął utciwy Bartoż Zwarka marc. czterydzieści, a na zapusti przyfzle, ma iemu dać Grzegorz Gowiński pewnie marcas trzidzieści. *ZapKościar 1580/6, 1584/51, 1585/57v [2 r.]*, 61, 1595/88, 88v, 1597/85v; A w przyfzły fzábat máło nie wftyto miáło zebráło fie ku fłuchaniu fłowá Bożego. *WujNT Act 13/44, Act 23/11*; rofkázuiemy: áby od Wielkiénocy przyfzłéy żaden nie śmiał drożéy nád to/ iáko ieft opifano/ winá Seremfkiego [...] gdziekolwiek w królestwie náfzym przedawác *SarnStat 274, 359*; A Dawid iákich kłopotow około dzieci vżył/ trudno ná krotce powiedzić. Włańny to ieft krzyż małżeńfki/ o ktorým fie w przyfzłą Niedzielę mowić będzie. *SkarKaz 45a; KlonWor 20*.

W połączeniu z imieniem patrona w funkcji nazwy święta (28): *LibLeg 11/12v*; yz przerzeczoný Chlewienfci przerzeczoney Annie Cziothcze swoyey rodzoney maią dacz piethnascie kop grossy w polgroszczeh na Swiętho Swięthego Vocziecha blisko przisslego *ZapWar 1550 nr 2655, 1550 nr 2655; LibMal 1554/185v*; a yędrzey fwe ftrone obiecuie figmuntowy saplaczicz na fwyęte Marczin Przifle *ZapKościar 1583/37v, 1580/7v, 10v, 13v, 1582/31, 1584/47, 1585/53v*; Trzecié [*roki*] w Poniedziałek po S. Fráńcifzku blisko przyfzłym. *SarnStat 726, 280, 346, 418, 615, 1079*. Cf »dzień przyszły«, »święto(-a) przyszłe«.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) gody, gromnica, mięsopusty, Narodzenie Boże (Pańskie, Panny Maryi) (4), niedziela (przewodna, śródopostna) (5), noc (5), piątek, poniedziałek (8), sobota (szabat) (2), świętki (10), Wielkanoc (9), wtorek, zapusty (3).

Wyrażenia: »blisko (a. blisku, a. blizu, a. najbliż) przyszły« = *immediate sequens, proxime affuturus a. futurum a. venturus* JanStat (53): Item czaż a dzien y mieyfczye kv bithwye ym pokladamy thw wkracowye na dworze nalfchym od thego wtorku nayblyz prziflego vedw nyedziel MetrKor 26/62v; My slachathny Alexy Vmiastowsk Sczesny Pogrossewski Sczesny oltharzewski wyznawamy przes ninieysy Cirograph ze my reczem [!] spolną renką za vrodzonego pana Raphala Czosnowskiego [...] sto zlotich grossi [...] slachatnemu panu Stanislavovi Czosnowskiemu na swiathki blisku przissle ZapWar 1549 nr 2657, 1550 nr 2655 [2 r.]; LibMal 1554/185v; ZapKoscier 1580/7v, 10v, 12; ciż Wóytowie y Sołtyfowie Wiárdunki nálfz dzieięćinné [...] w piętnaście dni przed świadki blisko przyfzlými przynieść wiernie y cále będą powinni. SarnStat 188; którzy [podskarbiowie i prowizorowie] tu ná Séymie do fzfufunku y nábywania pieniędzy dla potrzeb Rzeczypo(spolitej) fą náznaczeni/ ná Swiathki blisko przyfzle SarnStat 355; aby Zupnik náfz Rufki był powinien w káždym roku/ od žimy blisko przyfzle do Swiatek anni 1590. [...] wyftawiać w Bydgofczy/ iedenaście tysięcy beczek foli z dofypką. SarnStat 394; ZAdné miáfto áni wieś od Bożego Národzenia blisko przyfzłego poczawfzy: Podwody dármo dáwać nie ma/ żadnému człowiekowi SarnStat 974, 56, 127, 274, 280 [2 r.], 345 (43); [złóżełiśmy sejm walny koronny w Warszawie na dzień wtóry miesiąca marca blisko przyszłego AktaSejmikPozn 1597/203]. Cf »drugi blisko przyszły«.

»drugi blisko przyszły« = *alius proxime venturus* JanStat (2): które [dobra] będzie dżierzał y miał [...] od przerzeczonego święta Národzenia Páńfkiego/ álbo ráczey od wżięcia dżierzenia do drugiego Národzenia Páńfkiego blisko przyfzłego SarnStat 1255, 1253.

»przyszły dzień« [w tym: z imieniem patrona w funkcji nazwy święta (1)] [szyk 3:3] (6): In posterum diem vindicare Przifzłego dnia być ná fądzie obronión. Mqcz 85d; HistRzym 58v, 119; WujNT 122 marg; którychmy [sejm walny] im złożyli w Parcowie ná dzień S. Ianá Krzćiciela/ blisko w Roku ninieyfzym przyfzły SarnStat 1011, 345.

»święto(-a) przyszłe« [w tym: z imieniem patrona w funkcji nazwy święta (10)] = *festum futurum a. proximum a. venturum* JanStat [szyk 14:3] (17): Bądz włagan pánie/ [...] aby nas táiemnicá they offyáry Wyzwoliłá od grzechow [...]. A ty vrotzyfte przyfle Swiethá były nam lekárftwem wietznego żywotá. KrowObr 168; rofkázuiemy/ aby od przyfzłego święta Málgorzáty S. to wfzyftko hultáyftwo/ którzyby nie fłużyli dorocznie/ męczyznę y białégłowy/ od miáft exkludowáli SarnStat 522; Y rofkázuiemy pod winą ftá grzywien/ aby ci wfzyfcy/ którzykolwiek księgi którychkolwiek Stároftów [...] fprawowáli/ ná święto S. Ianá Krzćiciela blisko przyfzle wróćili SarnStat 541; iákóz o tákowym vprześpieczeniu przez Miłtrzá y Zakon w święto Gromnic blyfko przyfzle ma bydż obwárowano SarnStat 1080, 127, 280, 975, 1073, 1078 (16).

»ten przyszły« (2): Ifch wthą przifchlą nyedzielyą cztherzi nyedzielye bąda dowyedzyawfchi fzyą ze then tho Zaremba myal pyenyadze wkomorze wdomu fwoyem LibMal 1552/167; ZapKoscier 1584/43v.

γ. O sprawującym funkcję (1) :

Szereg: »niniejszy i przyszły« (1): (*nagł*) Przyłęgą Mniska. (–) [...] Obiecię być poślufzen Reguły/ y przełożonego klastornego tego ninieyszego/ y przyśłego. *KrowObr* 137v.

δ. *O tekście (w stosunku do tego miejsca w tekście)* (12) : Powiedaię iż sie vkazał Dijabeł wielebnemu Biernatowi/ A iemu wyflowił thy Wierze przyśle ktore w Płałterzu są należony *TarDuch* F3; *GliczKsiąż* H4v; boć to co ty mówisz/ ná moich śexterniéch przyśłego moiého Kazania iest/ coć hnet chcefzli vkażę. *OrzQuin* Aa4v; ále iż łamiczne członki rodząyne/ też wiele niedostátkow cierpią/ osobnie przyśły Rozdział o tym gadkę mieć będzie. *SienLek* 108; A tak tą śmiercią kozłową vczyniemy tym Kfýęgam koniec/ pánu Bogu dziekuiąc/ á prosząc go o przyśły początek. *SienLek* 164, 144v, 145v, 148, 155, 158; y wiele inśzych rzeczy/ ktore támże záraz/ y potym w przyśłych dwu kápitułách o teyże przedię rzeczy mowiąc/ [prorok *Izajasz*] wilicza *CzechRozm* 142; O czym łerzey się ná przyśłym kazaniu da P. Bog náuczy. *SkarKazSej* 674a.

b. *W stosunku do określonego momentu, który może nastąpić kiedykolwiek* (60) :

α. *O zgromadzeniach* (50) : zadney dilacyey ani odkladv niebędzie mogli miecz zadnego, iedno telko gdzieby przed łędem vkazał y poviedzial quit i dośfycz vczynienie za tén dług wtakovey mierze ma takovei dilacyey vycz ieden raz na przyśle roki *ComCrac* 22, 22; *PaprUp* I4; Potoż y od Xiążąt Kurlandskich Poseł był, ym podobno naprzyszły Seim bydz kazano *ActReg* 155; którą [krzywdę] pokazawfzy, łtrony ná przyśłych rocéch, máią płác controwertować o onę rzecz *SarnStat* 1284, 698 [2 r.], 799, 803, 847, 1162, 1182; *PaxLiz* Ev.

przyszły po czym (2): *UstPraw* C2; Który iefłize ná tym Séymie przyśłym po koronáciiéy práwá łwého nie pokaże łłufzného/ tedy [...] *SarnStat* 977.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y) egzekucyje poborowe, poroczki, roki (11), *sejm* (34), *spust, wiece, zjazdy*.

Wyrażenia: »blisko, bliski przyszły« = *najbliższy w kolejności; proxime futur* *JanStat* (35:1): ktorzy [urzędnicy sądowi] na wieczach povinni byvacz iefłiby na ktorych prze chorobę łwą niebeli na blifko przyśłych wieczach, [...] prziiśfiącz mayą iako prze prawą chorobę na przesłych wieczach niebeli. *ComCrac* 15v, 15v; aby the wśfitkie uchwały, thak opyfane za wieśfone [!] bely, do blyśkiego przyśle⁸⁰ Seimu walnego koronnego *ConPiotr* 34v, 33, 34v, 35; *Diar* 52; tedy Wożny chocia by go łąd nieprzydał ma Rok złożyć łędziemu ná dzień szofy ná Seymie wálnym blifko przyśłym po wyiechaniu Krolewfkiem *UstPraw* C2; á iefłiby vrzędnik co łtracił z oney ciężey niż winidą dwie niedzieli lecie á żimie ósm dni/ tedy ma onę rzecz záplácii tak iako poprzyłięze ten tzyiá rzetz byłá/ ná porotzkách blifko przyśłych *UstPraw* G, C2, E2v; *BielKron* 217; Tá *facultas* pánow Podfkárbiów y Prowizorów ma trwác do blifko przyśłego Séymu *SarnStat* 443; á potym przyśięze łámotrzc rzeczony pozwány ná Rocéch blifko przyśłych [in *Terminis sequentibus JanStat* 667] z drugiemi dwiema równemi łobie w łtanie: iż [...] *SarnStat* 825, 39, 56, 79, 88, 93 (18). Cf »drugi blisko przyszły«.

»drugi blisko przyszły« (6): Przetóz tę łprawę do drugiego blifko przyśłego Séymu odkładamy *SarnStat* 1050; Opátruujemy téż y to: áby mieśczánóm y kupcóm wśzelákim z Polfki wolno było do drugiego blifko przyśłego Séymu Koronného do cudzych Pánfłw po wśzelakié towáry iezdżić *SarnStat* 1234, 88, 94 [2 r.], 267.

β. O jednostkach czasu; sequens Mqcz, Calep (9) : *Mqcz* 353d; bo każdy ná vrzędzie będąc/ musiał o tem myśleć/ że drudzy/ ktorzi przyśzłych lat [*annis vertentibus*] po nim ná onże vrząd náftępować mieli/ ták fię przeciwko niemu zachować mogli/ iáko fię on (ná vrzędzie będąc) przeciwko nim zachował. *ModrzBaz* 43; Przed nią [*światłością*] gwiazdy drobnieyszé po iednéy znikáią/ Y ták iuż przyśzłéy nocy nieznácznie czekáią. *KochPieś* 9; Consequens, Sequens, futurus – Prziszli. *Calep* 245b.

Wyrażenie: »przyszły dzień« [*szyk* 3:2] (5): [*kogut*] Ieśt ptak ludziem towarzyski, ktori łrzd noczy łwem łpiewaniem ludzi ku pracy pobudza/ á zafię czuiące pocieśza kiedy godziny dnia przyśzłé⁸⁰ łpiewaniem przepowiada. *FalZioł* IV 18d; *LubPs* hh6; *RejWiz* 2v, 120v; NIe chlub fię dnia iuthrzejłzego/ gdyż niewieź [!] coć przynieśie przyszły dzień [*quia nescis quid paritur sit dies*] *BibRadz Prov* 27/1.

γ. O ludziach (1) :

Wyrażenie: »przyszły namiastek« (1): A co zebránia twégo będzie/ To włzytko przyszły namiáftek ośiędzie. *KochPieś* 43.

2. Dotyczący przyszłości (16) : *WróbŻółt* K7; A wielbiąc Páná Bogá [*uzdrowieni przez Jezusa*] roznośili á opowiedáli on wielki dziw á onę nádzyeię przyszłych obietnic swoich/ po łzyrokości rozmaitych kráin y narodow. *RejPos* 222, [136]v, 153, 223; Byłyć ofiáry v łtárych wedle porządku Aaróná/ bito byđło/ dla tháiemnic przyszłych *BiałKat* 353v, 103v, 278v; Abowiem tá záziębła myłł co łie to rozumem á łthałóścią nie łpráwuie/ á chocia y ielzcie nic ná nię nie przypádnie/ á iuż łie y podobieńłthwá przyszłégo lęka/ powiedz mi ielłi kiedy belpieczna álbo weloła być może? *RejZwierc* 87v; *ActReg* 139.

α. O czasie gramatycznym (2) :

W przeciwstawieniu: »przeszły ... przyszły« (1): Abowiem v Prorokow częłtokroć czás przelzły bywa położon zá przyszły w czym fię nam znáczy wielka pewność tego co fię ma łtác ná potym iákoby fię też tho iuż wykonać miáło. *BibRadz I* 303c marg.

Zestawienie: »czas przyszły« (2): *BibRadz I* 303c marg; Gdyż nie ták w Hebreylkim łtoi: Bo też oni czáfu ninieylzého/ *praesens*, nie máią: przetoż też ták łtoi. Będe ktory będe: á nie ieltem ktorem ielst etc. Dla czego mędrłzy regułkę tę wynáleźli/ iż czas przyszły zámyka w łobie/ y ninieylzy y przelzły y przyszły czás. *CzechEp* 68.

a. Dotyczący tego, co ma nastąpić po śmierci (4) : gdyż pewnie będzieł łft y tu zá żywotá belpieczęńłtwá ná włzem łwego/ y tych przyszłych wiernych á nieomyłnych obietnic swoich *RejZwierc* 134v; *SkarŻyw* 546; á w nim [*Piśmie Świętym*] łą rzeczy ták trudne [...] o przyszłych dzieiách łwiátá drugiego/ y o innych wyłokich do poięcia táiemnicách *SkarKaz* 81b.

W przeciwstawieniu: »niniejszy ... przyszły« (1): ninieylzą nędzę/ przyszłą nádzieią ciełzył. *SkarŻyw* 75.

II. W funkcji właściwej: Który przyszedł (9) :

1. Który przybył pokonując pewną drogę (3) :

[przyszły do kogo: ktory [*Korneliusz*] czáfu iednego poobiednego vyrzał w widzeniu Anyoła Bożego do łiebie przyszłégo *GilPos* 77v (*Linde*).]

przyszły do czego z czym (1): Iezu kthorys niewiaſtam do grobu z maſciami przyſzłem angielfkie widzenie vkazał. ſmi(łuj) ſie nadnami. *TarDuch* C7v.

przyszły skąd (1): Ani wdowa ani żadna ſirotá/ ani opcy człowiek przyſzli zdálekicy ſtrony żadney lutoſci nienaydzie *RejPs* 139.

Wyrażenie: »na pomoc przyszły« (1): cohortes subsidariae, Woyská ná pomoc przyciągnęłe/ przięſłe [!]. *Mącz* 380d.

2. Który pojawił się na świecie, urodził się (1) :

Wyrażenie: »na świat przyszły« (1): WEſołym głoſem ſpiewaymy/ Národzenie pámiętaymy/ Kryftá zbáwiciela ſwego/ w vboſtwie ná ſwiat przyſzłego *ArtKanc* B20v.

3. Który czegoś doznał (3) :

przyszły ku czemu (1): Powiadał [*Platon*] że trzy rzeczy duſza iego żałowała. Bogacza ſzczodrego ku vboſtwu przifzłego. Mądrego od mądroſci opuſzczzonego. Czci godnego w złą ſławę przyſzłego. *BielŻyw* 85.

przyszły o co [= który coś stracił] (1): Naufragus patrimonio, O máyętność oyczyftą przifzły. *Mącz* 242c.

przyszły w co (1): *BielŻyw* 85 cf *przyszły ku czemu*.

4. Który zdarzył się (2) : Lyſty [*lege: łysty 'łydki'*] krotkie á miáſſze znamio(nują) oſzalenie á zawrocenie głowy przyſzłe ku ſtaroſci [*tj. na starość*]. *GlabGad* P6v; *Intervenens* – Wtim przifzli. *Calep* 555b.

Synonimy: I.1. kolejny, następny; II.1. przybyły.

Cf PRZYŚĆ